

4. Кашпор С.М. Методичні основи складання нормативів динаміки товарної структури насаджень / С.М. Кашпор // Науковий вісник НАУ : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НАУ, 1999. – Вип. 17. – С. 265-268.

Гирс А.А., Кырычок Л.С. Нормативы динамики товарной структуры оптимальных еловых древостоев

Разработаны нормативы для оценки динамики товарной структуры оптимальных еловых древостоев, на основании которых рассчитан возраст технической спелости насаждений по различным категориям крупности древесины. Предлагаемые возрасты спелости являются критерием для назначения ельников в рубку главного пользования в эксплуатационных лесах страны.

Ключевые слова: динамика товарности, уровни продуктивности, оптимальные древостои, спелость леса, возраст главных рубок.

Girs O.A., Kirichok L.C. Standards of dynamics of commodity structure of the optimal Spruce forest stands

Standards for assessing the dynamics of commodity structure of optimal spruce forest stands were developed. Age of the technical maturity of plantings for the various categories of timber size is calculated on the basis of these standards. The proposed ages of maturity are the criteria for the appointment of spruce stands in the main use felling in the exploitative country's forests.

Keywords: Dynamics of commodity structure, levels of productivity, optimal forest stands, maturity of the forest, age of the main felling.

УДК 636.2:637.2 Асист. В.В. Шибунько; проф. С.В. Васильчак, д-р екон. наук; асист. О.Р. Жидяк, канд. екон. наук – Львівський НУ ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького

ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ ПАРАМЕТРІВ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ М'ЯСА

За період трансформації виробничих відносин економіка м'ясного скотарства в Україні зазнала істотних змін, пов'язаних з переходом до ринкової економіки. В умовах формування ринкового механізму в галузі, як і в усьому сільському господарстві, набули розвитку деструктивні процеси, які призвели до зменшення обсягів та ефективності виробництва м'яса та м'ясних продуктів.

Ключові слова: ринок м'яса, фонд споживання, економічна ефективність.

Ринок м'ясної, як і будь-якої іншої продукції, визначається передусім попитом і пропозицією. Попит на продукцію в кожному регіоні формується під впливом сукупності чинників, а саме, кількість населення, яке мешкає в цьому регіоні, його величина і вікова структура визначають необхідні обсяги пропозиції, а також структуру і асортимент м'ясної продукції. Ключовими показниками, які визначають параметри ринку м'яса, вважаємо обсяг споживання м'яса на одну особу й загальне його виробництво у забійній вазі. Під час планування цих показників повинні враховуватись наявні ресурси виробників, наміри й купівельна спроможність споживачів.

Розвиток вітчизняного ринку м'яса за оптимальним сценарієм передбачає досягнення до 2010 р. рівня споживання його населенням, що відповідає мінімальній нормі – 52 кг на одну особу за рік. Така мета зазначена й у затвердженій Кабінетом Міністрів України Концепції державної програми створення сприятливих умов для стабілізації та розвитку тваринництва на 2005-2010 роки. Досяг-

нення мети вважаємо цілком реальним, якщо збережуться ті темпи росту споживання м'яса, які мали місце в останні роки. Зокрема, упродовж 2001-2005 рр. щорічний приріст споживання м'яса на одну особу становив 6 %; якщо така динаміка збережеться й надалі, до 2010 р. можна буде вийти на запланований мінімальний нормативний показник. Реалістичність такого прогнозу опирається на швидкі темпи зростання доходів населення, поведінкові чинники населення, які, зокрема, характеризує висока еластичність попиту на м'ясо за доходами, ознаки подолання кризи в м'ясопродуктовому підкомплексі країни за рахунок розвитку птахівництва і свинарства.

Мета дослідження – обґрунтування перспективні параметри розвитку регіонального ринку м'яса.

Виклад основного матеріалу. Серед показників, що відображають процес формування ринкової кон'юнктури, виділимо обсяги експорту та імпорту, частку продукції, що доходить до кінцевого споживача через стадію реалізації, структуру м'ясних ресурсів у розрізі окремих видів м'яса тощо. Вони залежать насамперед від стану м'ясопродуктового підкомплексу регіону. Під час їх планування чи прогнозування визначають шляхи досягнення ключових показників – індикаторів стратегії розвитку ринку.

Враховуючи думку вченого І.Б. Яціва та розроблені ним перспективні параметри регіонального ринку м'яса, можна стверджувати таке. Якщо й надалі середньорічні темпи приросту споживання м'яса на душу населення в Україні зберігатимуться на достатньо високому рівні (5-6 % за рік), до 2015 р. його рівень досягне показника 1990 р. – 66 кг. Хоча це значно менше за раціональну норму (83 кг м'яса на одну особу на рік), саме такий сценарій вважаємо оптимістичним, оскільки він ґрунтується на припущеннях про подальший стабільний розвиток економіки країни, і цілком реалістичним, оскільки він враховує сучасний стан м'ясопродуктового підкомплексу, можливості задоволення внутрішнього попиту за рахунок імпорту в обсягах, що не становитимуть критичної загрози для вітчизняних виробників [4, с. 31].

Показники споживання м'яса у Львівській області будуть не такими високими. Зазначимо, що їх відставання від середнього в Україні рівня є традиційним. Наприклад, у докризовому 1990 р. воно становило 12 % (відповідно 60,1 і 68,2 кг м'яса на одну особу на рік), у 2006 р. – 9 % (38,2 і 42 кг). Таке відставання пояснюється тим, що Львівська область характеризується нижчим рівнем виробництва м'яса на одну особу та нижчим рівнем доходів (а отже, й купівельної спроможності) населення.

Якщо у Львівській області середньорічні темпи зростання середньодушового рівня споживання м'яса в найближчі роки будуть такими ж, як і в Україні загалом (6 %), то до 2010 р. він досягне 49 кг. Вважаємо, за рахунок вирівнювання стандартів рівня життя населення згодом темпи зростання споживання м'яса у Львівській області будуть дещо вищими за середні в Україні. Це дасть змогу довести споживання м'яса на одну особу в області до 2015 р. до 64 кг, що становитиме 97 % від середнього в Україні показника. Саме такий сценарій росту попиту на м'ясо вважаємо для Львівської області оптимальним.

На його основі розрахований перспективний фонд споживання м'яса у Львівській області (табл. 1). Очевидно, варто погодитися з думкою фахівців, що

тенденція до зменшення населення області триватиме. Для прогнозування чисельності населення ми використали результати вирівнювання його динамічного ряду за 1998-2006 рр. за логарифмічною функцією [4, с. 146].

Табл. 1. Прогноз обсягів споживання м'яса у Львівській області

Показник	2006 р. (фактично)	2010 р.	2015 р.
Чисельність населення на початок року, тис. осіб	2577,1	2539,6	2526,3
Споживання м'яса на одну особу, кг	38,2	49,0	64,0
До мінімальної норми (52 кг), %	73,5	94,2	123,1
До раціональної норми (83 кг), %	46,0	59,0	77,1
Фонд споживання м'яса, тис. т	99,1	124,5	161,7

Частка спожитих домогосподарствами Львівської області м'яса і м'ясопродуктів, вироблених в особистих підсобних господарствах, зменшилася з 21,6 % у 2002 до 12,4 % у 2005 р. Можна зробити висновок, що рівень споживання населенням області продуктів натурального виробництва є значно вищим, але, як уже зазначалося, одним із принципів обстеження умов життя домогосподарств є повна відмова від методу балансування показників. Утім, і за балансовими розрахунками, і на основі результатів обстежень домогосподарств встановлена тенденція до швидкого зниження частки споживання населенням області м'ясопродуктів натурального виробництва. Прогноз щодо подальшого її зменшення базується на обґрунтованому припущенні щодо скорочення обсягів виробництва продукції в господарствах населення за зростання попиту на м'ясопродукти, який більше задовольнятиметься продукцією, що доходить до споживачів через сферу ринкового обігу.

Аналіз основних досліджень. У 1990 р. у Львівській області обсяг виробництва м'яса усіх видів у забійній вазі становив 180,9 тис. т, а фонд його споживання – 165,2 тис. т. Область мала позитивний баланс в операціях із ввозу-вивозу м'яса (здебільшого, за рахунок експорту яловичини), який, незважаючи на кризу в аграрному секторі, зберігався впродовж більшої частини минулого десятиліття. Зауважимо також, що якби м'ясопродуктовий підкомплекс області відновив свій потенціал до рівня 1990 р., цього цілком вистачило б для формування фонду споживання м'яса на 2015 р. в обсязі, який ми прогнозуємо.

Львівська область різко зменшила обсяги експорту яловичини. Виходячи із зовнішньоекономічної кон'юнктури, можна розраховувати на його збільшення. Однак за балансовими показниками область є залежною від ввезення м'ясних ресурсів, адже у 2005 р. фонд споживання м'яса на 15,9 % перевищував обсяг його виробництва у забійній вазі, у 2006 р. – на 9,9 %. Ймовірно, після вступу України до СОТ ця залежність посилиться, що створює певні загрози для регіонального м'ясопродуктового підкомплексу.

Виробники повинні вжити енергійних заходів для підвищення конкурентоспроможності своєї продукції. Ці заходи мусять бути комплексними. Йдеться про зниження або недопущення подальшого росту собівартості сільськогосподарської продукції, забезпечення високих стандартів якості м'ясопродуктів, формування належного контролю за дотриманням цих стандартів у системі товаропросування [4, с. 149].

Табл. 2. Наміри респондентів щодо купівлі м'ясопродуктів іноземного виробництва у разі помітного збільшення їх у роздрібній торгівлі

Варіант відповіді	Міські жителі		Сільські жителі		Всі респонденти	
	кількість відпові- дей	до під- сумку, %	кількість відпові- дей	до під- сумку, %	кількість відпові- дей	до під- сумку, %
Обов'язково робитиму пробні покупки	16	13,3	16	19,0	32	15,7
Постійно купуватиму, якщо задовольнятиме ціна і якість	55	45,8	25	29,8	80	39,2
Звик (ла) до вітчизняної продукції, яка мене задовольняє	32	26,7	20	23,8	62	30,3
Вітчизняна продукція екологічно чиста чого не можна сказати про іноземну	17	14,2	12	14,3	29	14,2
Важко відповісти	2	1,7	11	13,1	13	6,4
Всього	120	100,0	84	100,0	204	100,0

Понад половина респондентів зазначила, що активно реагуватиме на появу на вітчизняному ринку якісних і доступних за ціною м'ясопродуктів іноземного виробництва. Зокрема, 39,2 % опитаних вказали, що постійно їх купуватимуть, 15,7 % – обов'язково робитимуть пробні покупки. Усього лише 44,5 % респондентів заявили про тверду прихильність до продукції вітчизняного виробництва. З них 14,2 % вважають, що ця продукція екологічно чиста, чого не можна сказати про іноземну.

Можна зробити висновок, що майже 40 % споживачів вкрай незадоволені якістю наявних на ринку м'ясопродуктів і цінами, за якими їх пропонують. Закономірно, що серед них переважають міські жителі, які майже не споживають продукції з особистих господарств. Отже, в імпортерів м'ясопродуктів є широкі можливості для закріплення на українському ринку м'яса.

Висновки. Планувати задоволення попиту на м'ясо лише за рахунок ресурсів місцевого виробництва є недоцільним. Це, зрештою, суперечить принципам вільного товарообігу в умовах ринкової економіки. Активні переміщення продукції як між окремими регіонами країни, так і з допомогою експортно-імпортних операцій і надалі помітно впливатимуть на формування кон'юнктури регіонального ринку м'яса.

Процес пристосування до нових ринкових умов виявився надто складним для більшості виробників і переробників м'яса. Вміло проведена оцінка негативних явищ може стати вихідним чинником для ефективного вирішення проблем організації виробництва та розвитку ринку м'яса і м'ясопродуктів.

Література

1. **Азізов С.П.** Організація аграрного виробництва і бізнесу / С.П. Азізов, П.Т. Саблук, П.К. Канінський / за ред. проф. С.П. Азізова, П.Т. Саблука. – К. : Вид-во ННЦІАЕ, 2006. – 790 с.
2. **Андрійчук В.Г.** Внутрішня будова ринку сільськогосподарської продукції: теоретико-методологічний аспект // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С. 29-35.

3. Масель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві. – К. : Вид-во УААН, 2010. – 334 с.

4. Яців І.Б. Регіональний ринок м'яса: Ефективне функціонування і перспективи розвитку : монографія / І.Б. Яців, С.Ф. Яців. – Львів : Вид-во "Світ", 2008. – 185 с.

Шибунько В.В., Васильчак С.В., Жидяк О.Р. Обоснование перспективных параметров развития регионального рынка мяса

За период трансформации производственных отношений экономика мясного скотоводства в Украине испытала существенные изменения, связанные с переходом к рыночной экономике. В условиях формирования рыночного механизма в отрасли, как и во всем сельском хозяйстве, приобрели развитие деструктивные процессы, которые привели к уменьшению объемов и эффективности производства мяса и мясных продуктов.

Ключевые слова: рынок мяса, фонд потребления, экономическая эффективность.

Shubynko V.V., Wasulchak S.V., Gidyak O.R. Substantiation of perspective parameters of regional market of meat development

For period of transformation of production relations the economy of the meat cattle breeding in Ukraine tested substantial changes, related to passing to the market economy. In the conditions of forming of market mechanism in industry, as well as in all of agriculture, destructive processes which resulted in diminishing of volumes and efficiency of production of meat and meat products purchased development.

Keywords: market of meat, fund of consumption, economic efficiency.

УДК 658.155.2

***Доц. О.О. Кундицький, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка***

**ПРО ПРИБУТОК ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ЗАОЩАДЖЕНЬ
ПІДПРИЄМСТВ**

Розглянуто прибуток, як особлива економічна категорія, що є основним джерелом заощаджень підприємств. Автор аналізує формування прибутку протягом десяти років за галузями економіки, його використання в сучасних умовах і в період командно-адміністративної економіки. Зростання загальної суми збитку і відсутність прибуткових галузей у виробничій сфері є однією з перших ознак погіршення справ у національній економіці. Крім того, у статті подаються конкретні рекомендації щодо зростання прибутку як джерела відтворення фізичного капіталу в Україні.

Ключові слова: прибуток, відтворення, фізичний капітал, інвестиції.

Прибуток є особливою економічною категорією, у якій поєднані дві взаємозалежні протилежності. З одного боку, прибуток виступає як результат використання капіталу в процесі господарської діяльності, з іншого, він є джерелом його формування і нагромадження. З огляду на це вчені звертають увагу на ту роль прибутку, яку він відіграє у сучасному ринковому господарстві у діяльності окремих підприємств і всієї економічної системи держави [1, 2].

Особливість прибутку як джерела формування заощаджень підприємств полягає в тому, що навіть якщо його не використовують для цих потреб на конкретному підприємстві, то, розподіляючись і перерозподіляючись у масштабах економічної системи держави, він іде на утворення і нагромадження капіталу інших суб'єктів підприємництва. В усіх випадках прибуток як джерело коштів забезпечує формування заощаджень підприємств.